

CARMEN

GEORGES BIZET

OPER IM STEINBRUCH

12. JULI - 20. AUGUST 2023

Carmen - operné slávnosti v St. Margarethen

Rakúsko

Program zájazdu

1. deň

Odchod z Bratislavy o 18:00 hod. Príchod do 2000-ročného Rímskeho kameňolomu v **St. Margarethen** Burgenland v Rakúsku, zapísanom aj na zozname kultúrneho dedičstva UNESCO, kde sa zúčastníme predstavenia jednej z najhranejších opier sveta „**Carmen**“.

Miesto predstavenia: Rímsky kameňolom v St. Margarethen Burgenland Rakúsko, ca 70 km od Bratislavy

Začiatok predstavenia: 20:15 hod.

Vstup do kameňolomu: od 18:00 hod.

Trvanie predstavenia: cca 2:45 hod. vrátane prestávky

Hudba: Georges Bizet

Libreto: Henri Meilhac a Ludovic Halévy podľa novely Prospera Mériméa.

Premiéra: 3.3.1875 v Opéra comique v Paríži.

Dej opery sa odohráva v štyroch dejstvách vo francúzskom jazyku s nemeckými titulkami Carmen patri dnes k najhranejším operám na svete. Je fatálnym príbehom tragického ľúbostného trojuholníka plného žiadostivosti, zvádzania vášne a neohraničnej slobody. Hlavná hrdinka je mladá a krásna robotníčka v tabakovej továrni v Seville obľetovaná mužmi. Don José nedokáže odolať jej vábeniu, jeho záujem o Carmen sa stáva posadnutosťou. Príbeh plný citov. Láska, žiarlivosť, krása a smrť.

Georges Bizet má práve 19 rokov a vďaka štipendiu (Prix de Rome) sa zdržiava spolu so svojim priateľom Ernestom Guiraudom v Taliansku. Do rúk sa mu dostane novela Prospera Mérimée. Je to dielo napísané v úplne novom štýle, v duchu realizmu. Príbeh sa zakladá na skutočnej udalosti. Bez komentárov, bez posudzovania, autentický, nevymyslený. Bizet je fascinovaný. Drží si ho v hlave dlho, dlho až do roku 1872 kým ho nepoverí riaditeľ parížskej opery k napísaniu opery, má to byť niečo malé, ľahké, čo publikum miluje a hlavne s happy endom !!!

Takouto operou Carmen iste nie je. Bizet však odmieta všetky libretá a snaží sa na scénu priniesť príbeh z Mériméeho novely. Na pomoc mu prichádzajú star libretisti Ludovic Halévy, bratanec jeho manželky Genevievy a Henri Meilhac. Carmen je však výtvor Bizeta, nielen myšlienkou ale aj hudbou. Bizet pomáhal aj s libretom a spoluvytváral charaktery jednotlivých postáv podľa jeho predstavy. Predovšetkým charakter hlavnej postavy . Vzorom pre Carmen boli dve dôležité ženy. V prvom rade španielska Cigánka Carmen z Mériméeovej novely.

Druhou ženou a dôležitým prameňom inšpirácie bola pre Bizeta Céleste Veinard, nazývaná aj La Mogador. Bola to slávna francúzska kurtizána, neskôr tanečnica a speváčka vo varieté, ktorá vymyslela kankán, viedla divadlo a písala knihy. Na vrchole kariéry sa vydala za konzula de Chabrilan. Po jeho smrti kúpila vilu v Le Vénis, neďaleko Bizetovho rodičovského domu. Tu sa aj zoznámili. Emancipovaná 41 ročná Céleste zapôsobila na 27 ročného Bizeta svojou nezávislosťou a vášnivou chuťou žiť a milovať. Medzi nimi panovalo skutočné priateľstvo , nič viac, ale možno práve preto bola Céleste k Bizetovi taká veľkorysá a nezištná. Kúpila mu klavír a dala mu kľúče od vily. Ale Georg komponoval a hral najradšej vtedy, keď tam bola aj ona.

Zo španielskej Cigánky Carmen a emancipovanej Francúzsky Céleste sformoval Bizet nový výtvor, fascinujúci, rozporuplný, reálny a predsa tajomný, nový prototyp ženy. Vytvoril perfektný projekt pre nasledujúce generácie umelcov a režisérov. Všetky interpretácie a stvárnenia budú mať v budúcnosti svoje opodstatnenie. Tragický koniec je známy. Carmen umiera po bodnutí nožom. Jej vrahom je práve muž, s ktorým žila a ktorý ju miloval. Dávno ho už opustila ale predsa vie, že raz príde a šialený od žiarlivosti ju zabije. Napriek tomu sa neskrýva, práve naopak, nebojácne sa mu postaví. A keď vytiahne nôž, nebráni sa. Prijme svoj osud.

Prečo k tomu dôjde ?

Carmen sa chová voči Josému veľmi loajálne a nič mu nepredstiera. Keď kvôli nej musí do väzenia pošle mu pilník, ale on ho nepoužije. Carmen kvôli nemu nechá v štitu aj svojich pašeráckych kamarátov. Čaká ho a teší sa na stretnutie a lásku s ním. A on ? utečie, dá prednosť kasárenskej trúbke. Carmen to nechápe, ona miluje nezávislosť, pašerácku prácu, jej cigánsku česť.

On naopak potrebuje štruktúry, usporiadané pomery, sociálne uznanie. Iba nepriaznivé okolnosti ho dohnali na šikmú plochu. Jeho jedinou odmenou za to všetko je Carmen a ju považuje za svoj majetok, trápi ju svojou žiarlivosťou, kontrolou. Zamieňa si lásku s vlastníckym nárokom. A tým láska v Carmen postupne umiera.

Láska je divým vtákom, nikto ho neskrotí. Ak nechce nepríde, zbytočne ho voláš. A už sme pri Bizetovej geniálnej hudbe. V Španielsku nikdy nebol. Inšpiráciu našiel v španielskych ľudových piesňach a juhoamerických rytmoch. Jeho hudba je v podstate veľmi francúzska. Používa hudobné motívy ktoré ostávajú poslucháčovi v uchu. Predstaví ich všetky už v krátkej predohre. A vracajú sa stále v dur či mol, v rôznych tónoch a inštrumentáciách. Optimistický motív rušného diania v horúcej Seville či víťazný a triumfálny motív toreadora v aréne alebo osudový motív tragického konca Carmen.

Je to hudba, ktorú okamžite identifikujete, nepomýlite si ju s ničím.

Premiéra opery dňa 3.marca 1875 však nepriniesla pozitívne reakcie. Bizet je sklamaný, dielo, ktoré dokončil z posledných síl prepadlo. O tri mesiace zomiera. V októbri toho istého roka bola opera preložená do nemčiny a Bizetov priateľ Ernest Giraud skomponoval na želanie riaditeľa opery recitatívy.

V roku 1879 bola opera úspešne uvedená vo Viedni a odtiaľ sa vydala na víťazné ťaženie po všetkých operných domoch sveta. V Paríži bola opätovne uvedená v r.1883, tentoraz s veľkým úspechom.

Po predstavení návrat na Slovensko s príchodom v nočných hodinách (približne o 02:30 hod. nasledujúceho dňa).